

SEMNAL EDITORIAL

Lucian Marina

Investigația socialului. Metode, tehnici, aplicații, București, Editura Emia, 2003, 168 p.

Lucrarea se înscrie în seria studiilor metodologice și reprezintă o reflexie asupra instrumentelor științifice de cercetare utilizate în cadrul sociologiei. Volumul reprezintă republicarea într-o formă revizuită și substanțial îmbunătățită a suportului pentru cursul „Metode și tehnici de cercetare socială”, Catedra de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea „1 Decembrie” din Alba Iulia.

Cartea este structurată în cinci capitole: noțiuni fundamentale ale cercetării sociale, principalele metode de cercetare, designul cercetării sociale, aplicații de sociologia școlii și aplicații de sociologia îmbătrânirii.

Primul capitol, „Noțiuni fundamentale ale cercetării sociale”, pornește de la separarea cercetărilor bazate preponderent pe generalizările teoretice sau pe perfecționările metodologice. Prima categorie cuprinde, în viziunea autorului, studiile axate primordial spre teorie (ca sursă de clarificare metodologică), sunt orientate minimal spre implicații practice cu potențiale dificultăți de punere efectivă în practică.

Primul subcapitol definește în termeni generali cercetarea cantitativă și cea calitativă. Pentru o mai bună înțelegere, sunt analizate diferențele dintre cele două din punctul de vedere al orientării epistemologice, al rolului cercetării și al relației cercetare-teorie, din punctul de vedere al relației dintre cercetător și subiect, al metodelor

utilizate și al datelor obținute. Ca o primă concluzie, se impune sociologului cunoașterea și utilizarea unui bagaj complex de metode atât cantitative, cât și calitative.

În continuare, sunt trecute în revistă definiții ale metodelor, tehnicilor, instrumentelor de cercetare, chestionarului, cercetării sociale și metodologie. Spre surprinderea cititorului, acestea sunt amintite foarte pe scurt, fără suficiente clarificări conceptuale și fără explicații suficiente asupra raportului dintre ele. Selecția aleatoare și includerea în această serie a chestionarului ridică semne de întrebare asupra reprezentării celorlalte instrumente de cercetare, cum ar fi: interviul, focus-grupul, ancheta, observația, experimentul, metoda biografică, studiul de caz, analiza documentelor ș.a.m.d.

Măsurarea în cercetarea socială este definită și explicată prin diferite exemple de scale de măsură provenite din diferite cercetări. Primul capitol se încheie prin abordarea variabilelor, tipuri și distribuții, incluzând totodată indicatori de poziție, forme ale distribuției, calculul coeficientului de asimetrie – oblicitate –, *skewness*.

Capitolul al doilea prezintă principalele metode de cercetare socială și tehnicile lor. Pornind de la clasificarea metodelor fundamentale de investigare empirică propusă de Rotariu și Iluț (1997), Lucian Marina evidențiază caracterul cantitativ al experimentului și anchetei, precum și caracterul dual, cantitativ/calitativ, al observației, analizei documentelor și interviului. În continuare, capitolul analizează observația, interviul și ancheta. Din păcate, lipsește explicația selectării și reținerii către analiză

doar a celor trei instrumente de cercetare. Ultima parte explorează un subiect metodologic sensibil: validitatea și fidelitatea instrumentelor de cercetare.

Următorul capitol abordează un subiect de deosebit interes pentru cei interesați de explorarea domeniului social: *designul cercetării sociale*. Principalele elemente ale designului de cercetare luate în considerare sunt: etapele designului de cercetare, tema cercetării, formularea teoriei, ipotezele cercetării, datele sociale și operaționalizarea.

Următorul subcapitol prezintă în detaliu etapele unei cercetări sociologice concrete: prezentarea temei, fixarea obiectivelor cercetării, documentarea prealabilă, universul cercetărilor, cadrul teoretic al cercetării, unitățile de analiză și de înregistrare, elaborarea ipotezelor, tipul de cercetare, selecția surselor de informare, specificarea unităților (populației) studiate, construcția variabilelor și elaborarea schemei descriptive de cercetare, descrierea cantitativă și cuantificarea, cercetarea-pilot și definitivarea instrumentelor de cercetare, organizarea echipei de cercetare, organizarea culegerii datelor, aplicarea instrumentelor de cercetare, controlul și verificarea culegerii datelor, prelucrarea primară a datelor, analiza datelor, interpretarea rezultatelor, formularea de soluții, redactarea, distribuția și definitivarea raportului de cercetare, diseminarea rezultatelor cercetării și arhivarea datelor. Acestui subcapitol i se impune o reorganizare a modului de prezentare și identificarea mai degrabă a etapelor mari de cercetare, incluzând pașii aferenți.

Ultimul subcapitol prezintă practica unei cercetări aplicate: tema mobilității spațiale. Întregul capitol este bogat ilustrat cu exemple concrete care facilitează înțelegerea.

Așa cum sublinia autorul în cuvântul introductiv, cartea se bucură de numeroase

exemple din cercetări concrete de teren. Astfel se poate justifica prezența în volum a ultimelor două capitole, dedicate unor *aplicații de sociologia școlii*, respectiv *sociologia îmbătrânirii*. Cititorul interesat simte totuși nevoia unei introduceri pentru aceste două capitole, care să justifice selecția lor. Totodată, consider că sintagma *sociologia îmbătrânirii* ar putea fi reformulată. Două posibile sugestii ar fi *sociologia vârstei a treia* sau *sociologia persoanelor în vârstă*. O altă observație este legată strict de luarea în considerare a *sociologiei școlii* și a *sociologiei îmbătrânirii*, fără a argumenta în ce măsură ele reprezintă sociologii aparte.

Capitolul 4, „Aplicații de sociologia școlii”, prezintă un studiu realizat în municipiul Alba Iulia în anul 2002-2003 privind opiniile și reprezentările asupra vârstei de începere a școlii. Capitolul 5, „Aplicații de sociologia îmbătrânirii”, reprezintă o cercetare privind atitudinile femeilor față de îmbătrânire realizat pe o perioadă de 8 luni (septembrie 2002 – martie 2003) în județul Alba. Prin prezentarea detaliată a tuturor pașilor implicați în realizarea fiecăreia din cele două prezentări, cele două capitole aduc o contribuție substanțială în înțelegerea fenomenului complex pe care îl presupune explorarea socialului.

Ultima parte a volumului este compusă dintr-un număr de cinci anexe: cele două instrumente de cercetare utilizate în realizarea cercetărilor privind sociologia școlii și sociologia îmbătrânirii, două designuri de cercetare privind consumul de droguri în rândul tinerilor din liceele din București și impactul Internetului în rândul studenților de la Universitatea „1 Decembrie 1918” și un raport de cercetare privind audiența radio în municipiul Alba Iulia și în suburbii, 1999.

Simona Vonica Răduțiu